

МБАЛ-ПАЗАРДЖИК И ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО В ПАЗАРДЖИК – ИСТОРИЯ И НАСТОЯЩЕ

М. Пишмишева

Здравеопазването в Пазарджишко преди Освобождението е такова, каквото в цялата страна – без обществена организация, без достатъчно лекари и аптекари, без болници и други лечебни заведения. Населението тъне в невежество и при нужда се допитва до врачки и знахари. Малко са народните лечители с по-добър опит и знания, а още по-малко – дипломираните лекари и аптекари.

И така до втората половина на XVIII век, когато като лекар-аптекарь в Пазарджик започва работа Антонио Сомарайдо, както и докторът по медицина Таналотис Пилоти.

През първата половина на XIX век в града практикува д-р Луи Асино – личен лекар на младия принц от фамилията Каванозовци, управлявали повече от 200 години града. Именно той лекува отседналия по това време в с. Ветрен френски поет и общественик Ламартин, който е болен от малария.

Бележит дипломиран лекар в Пазарджик през втората половина на XIX век бил Баадатлията – арабин по произход, от Багдад. Той завършва Топхането в Цариград. Придворен лекар на султана в турската столица, той участва в заговор срещу него и е осъден и заточен в Пазарджик. Той е лекар със солидни знания и добро сърце и тъй като съвестно си гледа работата е обичан и от българи, и от турци. Почива през 1850 г. и е погребан в двора на дома си в квартал Чик-сълън. Говори се, че излекувал дъщерята на австрийския император Фердинанд I, за което е награден по царски. Той предава знанията на зет си – Шериф Молла и на хаджи Ламбри Иванов, които се прочуват като много добри лекари.

През 1872 г. в Пазарджик се заселва д-р Венко Гръмников, родом от Ст. Загора, учил медицина в Букурещ. Аптеката му е срещу църквата „Св. Богородица“. Той е културен лекар, сътрудничи с популярни статии на различни вестници и списания. Умира едва на 28 години и е оплакан от цялото население на града.

Към края на 1876 г. в града започва работа д-р Саркис Филджанджиян – отначало с частна практика, а по-късно – като градски лекар. По същото време в града работи и един лечител – недипломиран лекар – хаджи Ламре от Ели дере, който е много уважаван и от турците, и дори е допускан да лекува жените в харемите. Станал известен специалист по „женски болести“. Той е първият много популярен местен лечител. Арестуван е заедно с 400-те Пазарджишки бунтовници, осъден и заточен в Азия по-късно. Връща се в града след Освобождението и аптеката му съществува до 1886 г.

Хаджи Христо Хекимина

Вторият бележит лечител на града е Хаджи Христо Хекимина, който учи медицина в Цариград 10 години. Известен е с това, че успешно лекува маларията, която се шири по това време. Лекува я с хинин и пелин. Многобройната му челяд събира всяко лято по 600 кг пелин. И той бил близък на революционната борба, арестуван и осъ-

ден на заточение, но още в Цариград е освободен.

В Пазарджик преди Освобождението работят още самоуки билиари и чакръчкчи – Димитър Марков, учителят Кесарий Попвасилев, който съставя „Лечебник“ от 200 страници, както и Стефан Костадинов – народен лечител и аптекарь, съставил два рецептурника, които са изследвани и прилагани от неговите роднини аптекари. Към тези лечители трябва да прибавим и името на учителя Тодор Мумджиев, чиято е заслугата за написване на историята на здравеопазването в града – единственото пълно изследване, оценено по достойнство от мнозина автори.

След Освобождението на Пазарджик на 2.01.1878 г. руските войски устанояват заедно с лазарети и медицински персонал в тогавашния конак зад Ески джамия (първата и най-голяма джамия, намираща се на Вароша зад днешното казино и срещу общината). Руските войски там правят своя болница и назначават служебен лекар д-р Николай Нейчев от гр. Панагюрище. Тук работи и плененият турски хекимин П. Христодулов. Доктор Нейчев изпълнява длъжността на окръжен, околийски и градски лекар, но почива няколко месеца по-късно от туберкулоза.

Една година след оттеглянето на руските войски през 1880 г. се разкрива първата болница в града „Св. Панталеймон“, известна като Синята болница, защото е боядисана в синьо. Тогавашният кмет на града – големият родолюбец Георги Брегов дарява пари за откупуването на конака – паянтова сграда на два етаж с две крила, свързани помежду си с коридор. Открити са мъжко, женско и инфекциозно отделение с общо 25 легла, амбулатория, аптека и операционна.

За първи управител на болницата е назначен д-р Иван Драгомиров – отличен специалист, родом от Стара Загора и завършил в Русия. Културна личност, лекар с много знания и опит, той остава управител на болницата до 1887 г., когато се премества в гр. Пловдив като градски лекар, а после и управител на Пловдивската първостепенна болница. Д-р Драгомиров остава следа в здравното дело и културния живот на града ни с многобройните статии, посветени на детското здравеопазване.

Д-р Драгомиров извършва първата трахеотомия в България в Пазарджишката болница, а по-късно прави и първата лумбална пункция в България – на 16.05.1903 г.

Негово е и описанието на градската болница – „...тя е малка, скромна болница с 25 кревата, но числото на болните не надхвърля 20. В нея постъпват и се лекуват освен солдатите всички онез, които пожелаят...“. Болницата се издържа от градския съвет и често не достига бельо, храна, хирургически инструменти. На базата на всичко това д-р Драгомиров заключава, че общините не могат да издържат болницата и тя трябва да стане държавна.

И така през януари 1888 г. с нареждане на Гражданска санитарна инспекция болницата се преименува на Второкласна държавна болница.

След заминаването на д-р Драгомиров за Пловдив, управители на болницата са съответно д-р Габровски, д-р Левичин, д-р Чобанов, д-р Чачоо, д-р Калинков, д-р Марков, д-р Витанов.

Старата болница има печалната слава на лечебното заведение, в което е докаран трупа на мъртвия Алеко Константинов.

Голямата заболяемост и смъртност по домовете и широкото разпространение на заразни болести принуждават градското ръководство да направят постъпки пред Минис-

терството на народното здраве за построяването на нова, по-обширна болница. През 1904 г. е избрана комисия за строеж на нова болница и е определен терен – в източната част на града, близо до канала Пашаарк и същата година се полага основният камък. Днешната МБАЛ-АД е на същото място. Новата държавна болница се открива през 1906 г. и е представена от 4 отделения – мъжко и женско хирургическо и вътрешно отделение, отделение за гръдно болни и инфекциозно отделение!

За първи управител на новата болница е назначен д-р Славчо Тодоров – много начетен хирург, завършил в Швейцария. Той не е сред любимците на хората поради затворения си характер (страдал от тежка неврастения), но добър, отдаден на професията си лекар. Негови помощници са няколко болногледачи, един аптекар, един прислужник в операционната, фойтонджия и писар.

По това време в болницата идва на работа хирургът д-р Белинов, който по-късно специализира УНГ-болести и става първия завеждащ Ушна клиника в новооткрития Медицински факултет в гр. София.

По време на Балканската война нуждата от повече болнични легла налага да бъдат разкрити клонове на болницата в някои от училищата на града. Тогава за първи път в града идват на работа и дипломирани медицински сестри. Краят на войната довежда като лекар в Пазарджик д-р Атанасов – хирург и управител на болницата до 1928 г.

След голямото земетресение през 1928 г. болницата получава средства от международни фондации и се прави разширение – четири нови самостоятелни постройки. Отделни сгради се предоставят на административно-стопанския сектор и кухнята. Болничните легла се увеличават на 250.

През 1932 г. в управител на болницата става д-р Георги Аджаров, който поставя основите на съвременната хирургия. Тук работят много известни лекари – д-р Лобанов – създател на организацията за борба с маларията, д-р Иван Соколов – известен акушер-гинеколог, който открива първата частна болница в града, която работи до 9.09.1944 г. По-късно той става асистент по акушерство и гинекология в Медицинския факултет – гр. София.

В областта започват професионалния си път проф. Юри Тошев – хирург, проф. Вълков. Известен лекар в града е д-р Джабаров – бивш военен, който не изоставя болницата си при плен и не допуска нито един смъртен случай сред пленените ранени войници.

След 1948 г. се разширява болничното дело, увеличават се амбулаторните прегледи, нараства и броя на квалифицирания персонал. От 1.01.1959 г. с решение на Министерството болницата става Окръжна болница, пряко подчинена на МНЗ и социални грижи. Жителите на града се обслужват и от три поликлиники: Градска, Консултативна и Работническа.

От 1979 до 1990 г. Окръжна клинична болница – Пазарджик става база за обучение на студенти от ВМИ – гр. Пловдив – филиал гр. Пазарджик.

Дисертационни трудове по това време тук защитават д-р Иван Рачев – хирург, д-р Дяко Куюмджиев – педиатър, доц. д-р Любомир Петков – УНГ-специалист, доц. д-р Ди-

Параклисът „Св.Панталеймон“ – в процес на възстановяване
митър Виделов – хирург – изключително обичан и уважаван и като човек, и като лекар, избран и за депутат в Народното събрание, доц. д-р Нако Начев – ортопед, доц. д-р Атанас Узунов – уролог, доц. д-р И. Петков – съдебен лекар, доц. д-р Неделчо Пешерлиев – ортопед и разбира се обичаните от всички нас професор Генчо Генов и професор Мариана Стойчева – специалист по инфекциозни болести.

Днес в нашия град има пет болници – МБАЛ-АД – най-голямата структура и четири частни болници: Първа частна болница в страната – МБАЛ „Хигия“ (1991 г.), МБАЛ „Здраве“ – като част от верига болници „Здраве“ (2003), МБАЛ „Св. Екатерина“ (2004 г.) и МБАЛ „Ескулап“ (2003 г.). Към тях функционират и съответните ДКЦ-та.

Инфекциозно отделение е едно от най-старите отделения – открива се още със създаването на Синята болница през 1880 година за борба с ширещите се по това време епидемии от тифус, малария, дифтерия, скарлатина и др. Заболявания като тетанус, антракс не са непознати на населението и лекарите в миналото.

За съжаление инфекциозните болести вземат своите жертви сред медицинските работници – д-р Фаденхехт и м. фелдшер Димов умират от тиф в борбата с тифусната епидемия през 1900 година. Те са оплакани от цялото бедно население на града, на което служат безкористно, д-р Мързянов – млад и много обичан лекар, умира на 28 години от скарлатина. Той завещава целия си имот от 65 декара на читалище „Христо Ботев“. От тиф умира и д-р Методи Ацев.

В по-близките години от конго-кримска хеморагична треска по време на работа се заразяват и по-късно умират д-р Димитър Попов – УНГ специалист и д-р Чешмеджиев – хирург. Болницата ни е печално известна и с факта, че на път за нея патологоанатомите, изпратени да аутопсират починалия лекар катастрофират и загиват.

През периода 1979-1990 г. в инфекциозното отделение се обучават студенти като част от структурата на ВМИ-Пловдив. Преподавател по инфекциозни болести е проф. Генчо Генов и негови асистенти – проф. Мариана Стойчева и д-р Капка Топкарова-Гърбева. През годините в него работят като завеждащ отделения д-р Матев, д-р Егинлиян, д-р Ганка Андонова, д-р Лидия Ангелиева, д-р Донка Велкова. Като лекари-ординатори работят д-р Любка Андонова – понастоящем главен асистент в клиниката по инфекциозни болести гр. София, д-р Виолета Парпулова, д-р Танев, д-р Теофана Тренкова, д-р Иванка Христова.

Днес инфекциозното отделение е част от структурата на МБАЛ-Пазарджик. То разполага с 27 легла, петима лекари – д-р Донка Велкова, д-р Мария Пишмишева, д-р Мария Коларова, д-р Тодор Тотев и д-р Иван Иванов и 10 медицински сестри. В него се лекуват пациенти със заразни и инфекциозни болести от целия Пазарджишки регион.

Изказвам специална благодарност на Държавен архив – град Пазарджик и Регионалния исторически музей за неограничата помощ, която ми бе оказана при изготвянето на тази историческа справка.

Болницата през 1906 г. Това е и първата сграда на инфекциозното отделение.

